

Vlaams
Parlement

ingediend op **378** (2019-2020) – Nr. 1
22 juni 2020 (2019-2020)

Voorstel van resolutie

van Hannelore Goeman, Katia Segers en Steve Vandenberghe

tot versterking van het historisch bewustzijn
en kritisch denken over heden en verleden
in het Vlaamse onderwijs

TOELICHTING

Een kritische kijk op heden en verleden is een van de basiscompetenties waarmee jongeren de wijde wereld in moeten worden gestuurd. Als ze tijdens hun school-carrière de noodzakelijke kennis hebben opgedaan en de vaardigheid hebben ontwikkeld om die kennis toe te passen, kunnen ze zich als kritische burgers staande houden in een maatschappij vol fake news en gepolariseerde debatten.

Een dergelijke kritische en geïnformeerde blik start met een sterk historisch bewustzijn. Weten waar je vandaan komt, wat de samenleving waarin je leeft heeft meegemaakt, ook in het grotere mondiale geheel, vormt de basis om het heden te begrijpen. Veel historische feiten werken immers vandaag nog door. Daarom moet bij elke leerling een sterke historische kennis worden gekoppeld aan een zelfbewuste ontplooiing.

Er zijn zowel in Vlaanderen als internationaal heel wat historische gebeurtenissen en ontwikkelingen die tot vandaag in de samenleving doorwerken en waarvan leerlingen een minimale kennis moeten hebben om het heden ten volle te kunnen begrijpen. Zo is er de kolonisatie van Congo, en de kwalijke rol die de Belgische staat en Leopold II daarin hebben gespeeld. Helaas weten veel Vlamingen erg weinig over de gruwelijke wandaden van de Belgische staat tijdens de eerste helft van de 20ste eeuw. Daarom is het belangrijk dat leerlingen zowel de oorzaken als de achterliggende motieven en ideologieën kennen. In de lessen moet de kolonisatie van Congo dan ook behandeld worden vanuit een veelzijdiger perspectief. Tegenwoordig wordt dat onderwerp immers nog te vaak vanuit een te enge, witte invalshoek behandeld. De historische gebeurtenissen rond de kolonisatie van Congo moeten een aanknopingspunt worden om de (de)kolonisatie in het algemeen te bespreken. Daarnaast is het de gelegenheid om niet alleen vragen te stellen over de impact van het Westen op de rest van de wereld, maar ook om discriminatie, racisme en onderdrukking in het hedendaagse Vlaanderen op de klasvloer bespreekbaar te maken.

Daarnaast moeten leerlingen op dezelfde veelzijdige manier ook inzicht in andere donkere periodes zoals de collaboratie krijgen en moeten ze leren reflecteren over de drijfveren om mee te werken met het naziregime op zowel individueel als institutioneel niveau. Ook bij dat onderwerp moet opnieuw de brug worden geslagen tussen het verleden en het hedendaagse Vlaanderen. Maar ook actuelere gewelddadige periodes in de Belgische geschiedenis moeten belicht worden zoals de uitingen van gewelddadig radicalisme in de jaren 80, zowel van extreemrechtse milities als extreemlinkse groeperingen als de CCC (Cellules Communistes Combattantes). Kennis daarover vormt immers de basis voor een beter begrip van hedendaags gewelddadig radicalisme.

Dat historisch bewustzijn mag ook absoluut niet beperkt zijn tot een eng Vlaamse, Belgische of eurocentrische blik. Er moet naar gestreefd worden om leerlingen een brede kijk op de wereld en op mondiale ontwikkelingen en ideologieën mee te geven. Leerlingen moeten kritisch leren reflecteren op het ontstaan, de ontwikkeling, de impact en de gevolgen van imperialisme, fascisme, antisemitisme, nazisme, stalinisme, maoïsme, gewelddadig nationalisme, gewelddadig religieus extremisme enzovoort, zowel in historisch als actueel perspectief. Daarbij moet feitenkennis altijd gekoppeld worden aan een kritische attitude.

In 2008 heeft de Vlaamse minister van Onderwijs een projectsubsidie uitgetrokken om de leerkrachten te helpen met het plaatsen van het verleden en daar kritisch op te reflecteren in de context van herinneringseducatie. Met die subsidie werd het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie (BCH) opgericht. Het BCH ontwikkelde een zeer waardevol kader om met het verleden om te gaan. Herinneringseducatie

wil via historisch denken kritisch reflecteren over de actueel-maatschappelijke rol van geschiedenis en herinnering. Herinneringseducatie is gebouwd op de volgende drie pijlers: kennis en inzicht, empathie en betrokkenheid, en reflectie en actie. Dat kader van het BCH vormde ook de onderbouw van de vakoverschrijdende eindtermen rond socioculturele samenleving.

Toch moet de invulling ervan nog versterkt worden. De herinneringseducatie was op de eerste plaats gericht op binnenlandse conflicten, en dan vooral op de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Een breder internationaal perspectief moet daar zeker een plaats in krijgen. Daarnaast wordt dit soort van kritische reflectie nog te vaak gezien als een opdracht voor het vak geschiedenis of als onderwerp voor een eenmalig project. Alleen door in een school een echt beleid over historisch bewustzijn uit te bouwen, met terugkerende activiteiten, met aandacht voor diverse domeinen en door gebruik van verschillende methodes, krijgen leerlingen de basis waar ze zelf mee aan de slag kunnen gaan.

Ten slotte mag het versterken van dat historisch bewustzijn en het kritisch omgaan met heden en verleden absoluut niet beperkt blijven tot het algemeen secundair onderwijs, of zelfs tot de derde graad daarvan. Die kennis en competenties moeten in het volledige onderwijs verweven zitten. Daarom vragen de indieners van dit voorstel van resolutie aan de Vlaamse Regering om op basis van de ontwikkelde kennis over herinneringseducatie, een volledige leerlijn voor het leerplichtonderwijs te ontwikkelen over enerzijds historisch bewustzijn en anderzijds kritisch denken. Daarbij worden op maat van elke graad en elk onderwijsniveau kennis- en competentie-elementen beschreven en ingevoegd in de onderwijsdoelen. Bovendien streven de indieners er met dit voorstel van resolutie naar om die leerlijn ook door te trekken naar het hoger onderwijs.

De combinatie van brede historische kennis en een kritische blik op heden en verleden vormt het beste wapen tegen fake news. Het wapent de burgers van morgen tegen een complexe en steeds meer gepolariseerde samenleving. Ze krijgen geen voorgekauwde antwoorden aangereikt, maar kunnen net vanuit die feitenkennis zelf tot diepere inzichten komen zodat ze als zelfbewuste burgers het maatschappelijke debat vanuit een eigen overtuiging kunnen aangaan.

Hannelore GOEMAN
Katia SEGERS
Steve VANDENBERGHE

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
  - 1° het belang van sterke historische feitenkennis;
  - 2° de groeiende invloed van fake news in onze samenleving;
  - 3° de toenemende polarisering tussen groepen en individuen;
  - 4° het rijke, maar bij momenten ook donkere verleden van Vlaanderen, België en Europa;
  - 5° de noodzaak om daarover in ons onderwijs een open dialoog aan te gaan;
  - 6° de behoefte aan een bredere, minder eurocentrische blik in ons onderwijs;
  - 7° de ambitie van het Vlaamse onderwijs om kritische burgers te vormen;
  - 8° de behoefte aan een versterking van de burgerschapscompetenties in het Vlaamse onderwijs;
  - 9° de kennis en expertise over herinneringseducatie;
- vraagt de Vlaamse Regering om:
  - 1° voor het volledige leerplichtonderwijs op basis van de kennis over herinneringseducatie zowel een leerlijn historisch bewustzijn als een leerlijn kritische reflectie over heden en verleden te ontwikkelen;
  - 2° te garanderen dat er in alle opleidingen en alle onderwijsniveaus van het basis- en secundair onderwijs aandacht besteed wordt aan het historisch bewustzijn en het versterken van kritische reflectie op heden en verleden;
  - 3° met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) na te gaan hoe ook de hogeronderwijsinstellingen die kennis en competenties kunnen versterken.

Hannelore GOEMAN
Katia SEGERS
Steve VANDENBERGHE